

Ramowy program indywidualnej terapii logopedycznej

Cele pracy logopedycznej:

1. Wykrywanie i usuwanie wad wymowy.
2. Kształtowanie prawidłowej mowy poprzez korygowanie zaburzeń w zakresie strony fonetycznej, leksykalnej i gramatycznej wypowiedzi.
3. Stymulowanie opóźnionego rozwoju mowy.
4. Doskonalenie wymowy już ukształtowanej.
5. Wdrażanie do praktycznego wykorzystania nawyków poprawnej wymowy przyswojonej w toku ćwiczeń.
6. Usprawnianie techniki czytania i pisania.
7. Wdrażanie do obcowania z literaturą i sztuką oraz twórczej aktywności słownej.

Ogólny plan pracy logopedycznej:

1. **Prace organizacyjne** - przygotowanie gabinetu do podjęcia terapii logopedycznej, zebranie pomocy dydaktycznych.
2. **Diagnoza logopedyczna** – kwalifikowanie uczniów do zajęć logopedycznych, zapoznanie się z orzeczeniami psychologiczno – pedagogicznymi, konsultacje z pedagogiem i wychowawcą, założenie dokumentacji.
3. **Ćwiczenia logopedyczne.**
 - **Oddechowe** – wyrabianie oddechu dla mowy, ćwiczenia oddechu przeponowego, wydłużanie fazy wydechowej, ćwiczenia emisyjne, ćwiczenia ekonomicznego zużywania powietrza i umiejętności synchronizowania pauz oddechowych z treścią wypowiedzi.
 - **Głosowe** – wyrabianie właściwej tonacji, ćwiczenia umiejętności modulowania siły głosu i prawidłowego brzmienia głosek w sylabach, wyrazach, zdaniach, naśladowanie głosów.
 - **Słuchowe** – usprawnianie odbioru bodźców akustycznych, rozpoznawanie wrażeń słuchowych, ćwiczenia poczucia rytmu, rozróżnianie głosek dobrze i źle wypowiedzianych.
 - **Artykulacyjne** – usprawnianie właściwego funkcjonowania narządów mowy, wywołanie głosek w izolacji, utrwalanie ich poprawnej realizacji w logotomach, wyrazach, zdaniach.
 - **Leksykalne** – rozwijanie mowy poprzez opowiadanie historyjek obrazkowych, opowiadanie ilustracji, przeczytanego tekstu, udzielanie odpowiedzi na pytania, gry i zabawy ortofoniczne, ćwiczenia w czytaniu i pisaniu.
4. Współpraca z wychowawcą klasy, pedagogiem, psychologiem.

Diagnoza logopedyczna.

Celem diagnozy logopedycznej jest ustalenie:

- nieprawidłowo realizowanych głosek oraz sposobu ich wymowy,
- przyczyn wadliwej artykulacji,
- wpływu wady na przebieg procesu porozumiewania się,
- rodzaju wady i jej wpływu na funkcjonowanie dziecka.

Schemat badania logopedycznego:

1. Badania wstępne

- wywiad,
- obserwacja,
- orientacyjne badanie mowy.

2. Badania podstawowe

- badanie rozumienia,
- badanie mówienia,

- badanie czytania i pisanie.

3. Badania uzupełniające

- badanie stanu i sprawności narządów mowy w obrębie jamy ustnej (budowa języka, podniebienia, stan uzębienia i zgryz), jamy gardłowej i nosowej,
- badanie stanu i funkcjonowania narządu słuchu:
badanie słuchu fonematycznego,
orientacyjne badanie słuchu,
badanie pamięci słuchowej.

4. Badania specjalistyczne

- laryngologiczne,
- ortodontyczne,
- psychologiczne,
- pedagogiczne,
- audiologiczne,
- neurologiczne.

Badania wstępne i podstawowe mają na celu wyodrębnienie problemu. Badania uzupełniające pozwalają na ustalenie przyczyny wady wymowy. Z kolei badania specjalistyczne służą uzupełnianiu danych zebranych w badaniu podstawowym i uzupełniającym oraz rozpoczęciu leczenia, gdy zachodzi taka konieczność. Brak leczenia często uniemożliwia terapię logopedyczną.

Metody stosowane w terapii logopedycznej

1. Logopedyczne

- ćwiczenia logopedyczne: oddechowe, fonacyjne, artykulacyjne, usprawniające motorykę i kinestezję narządów mowy, słuchu fonematycznego, autokontroli słuchowej,
- pokaz i wyjaśnienie układu, pracy narządów artykulacyjnych,
- uczulenie miejsc artykulacji,
- mechaniczne układanie narządów artykulacyjnych,
- wykorzystanie pewnych nieartykułowanych dźwięków lub czynności fizjologicznych organizmu do tworzenia nowych głosek,
- kontrola wzrokowa, dotykowa i czucia skórnej dłoni,
- metoda cienia (powtarzanie z opóźnieniem),
- mówienie wydłużone.

2. Lingwistyczne

- metoda substytucyjna (Seemana) – modyfikacja i przekształcanie dźwięków, które są już prawidłowo realizowane, w dźwięki docelowe,
- metoda wyszukiwania słów kluczowych – rozwijanie słownictwa i umiejętności komunikacyjnych,
- ćwiczenia dykcyjne – poprawiają wyrazistość mowy poprzez ćwiczenia artykulacyjne.

3. Pedagogiczne

- metoda dobrego startu,
- ćwiczenia rytmizujące,
- mówienie rytmiczne,
- ćwiczenia słuchu muzycznego,
- metoda ośrodków pracy.

4. Psychologiczne

- techniki relaksacyjne,
- psychodrama.

Ramowy program indywidualnej terapii:

Etapy terapii	Rodzaje ćwiczeń	Zamierzone osiągnięcia
Ćwiczenia przygotowujące artykulatory do wywołania zaburzonych głosek.	Ćwiczenia oddechowe.	<ul style="list-style-type: none"> - prawidłowo gospodaruje oddechem, - potrafi oddychać torem brzuszny, - różnicuje fazy oddychania (wdech, wydech), - potrafi wydłużać fazę wydechową, - umie ekonomicznie zużywać powietrze podczas mówienia.
	Ćwiczenia narządów artykulacyjnych: języka, warg, podniebienia miękkiego, żuchwy.	<ul style="list-style-type: none"> - sprawnie wykonuje ćwiczenia języka, warg, podniebienia i żuchwy, - świadomie kieruje ruchami narządów artykulacyjnych, - opanował koordynację ruchową aparatu artykulacyjnego.
Ćwiczenia właściwe z zakresu korekcji wad wymowy.	Wywołanie głoski w izolacji.	<ul style="list-style-type: none"> - różnicuje głoski o podobnym brzmieniu, - rozpoznaje głoskę w nagłosie, śródgłosie, wygłosie wyrazów, - prawidłowo rozpoznaje głoskę w labiogramach, - potrafi prawidłowo ułożyć narządy artykulacyjne, - prawidłowo wybrzmiewa głoskę w izolacji.
	Utrwalenie głoski na materiale językowym w logotomach, wyrazach i w zdaniach.	<ul style="list-style-type: none"> - prawidłowo realizuje głoskę w logotomach, wyrazach (w nagłosie, śródgłosie, wygłosie), - układa sylaby, wyrazy, zdania z utrwalaną głoską, - tworzy sylaby, wyrazy, zdaniach z utrwalaną głoską.
	Ćwiczenia utrwalające wywołaną głoskę.	<ul style="list-style-type: none"> - prawidłowo realizuje głoskę w wierszach, w tekstach.
	Automatyzacja poprawnej wymowy w mowie spontanicznej.	<ul style="list-style-type: none"> - realizuje głoskę w mowie spontanicznej, - opowiada ilustracje i historyjki obrazkowe, - prawidłowo stosuje głoskę w rozmowach kierowanych.

Ćwiczenia wspomagające terapię logopedyczną.	Ćwiczenia ortofoniczne.	- potrafi naśladować dźwięki otaczającego świata (gwizd, śpiew ptaków, syczenie węża), - naśladuje głosem czynności fizjologiczne organizmu (chuchanie, dmuchanie).
	Ćwiczenia stymulujące rozwój słuchu fonematycznego.	- dokonuje analizy i syntezy słuchowej, - różnicuje głoski, sylaby opozycyjne i wyrazy zbliżone brzmieniowo, różniące się tylko jedną głoską, - pisze ze słuchu głoski, sylaby, wyrazy i zdania, - zapamiętuje ze słuchu wyrazy i dłuższe wypowiedzi.
	Ćwiczenia i zabawy z muzyką – logorytmika.	- prawidłowo wystukuje rytm, - mówi rytmicznie wyrazy i zdania, - realizuje ruchowo rytmy muzyczne.
	Ćwiczenia stymulujące ogólny rozwój dziecka.	- wzbogaca słownik czynny i bierny, - wykonuje ćwiczenia na koordynację wzrokowo – słuchowo – ruchową, rozwijające pamięć, myślenie i orientację przestrzenną.

Ewaluacja:

Nadrzędnym celem terapii logopedycznej jest wykrywanie i usuwanie zaburzeń mowy. Osiągnięcie tego celu świadczy o powodzeniu terapii.

Miernikiem oceny pracy logopedycznej jest osiągnięcie następujących efektów:

- skorygowanie zaburzeń mowy (dziecko potrafi prawidłowo wymawiać zaburzone głoski w izolacji, wyrazach, zdaniach, mowie spontanicznej),
- wzrost czynnego i biernego słownika dziecka (dziecko operuje coraz bogatszym słownikiem),
- prawidłowe stosowanie form gramatycznych i ortograficznych,
- usprawnienie techniki czytania i pisania,
- prawidłowy rozwój emocjonalno – społeczny (dziecko chętnie wypowiada się, uczestniczy w życiu klasy).

Postępy terapeutyczne przebiegają w indywidualnym tempie dla każdego dziecka. Zadaniem nauczyciela – logopedy jest właściwe i systematyczne diagnozowanie poziomu umiejętności dziecka, ocena jakości i tempa zmian, dostosowanie metod, zasad i środków terapii do potrzeb i możliwości dziecka.

Ewaluacja programu będzie prowadzona na bieżąco na podstawie obserwacji indywidualnych postępów w terapii każdego dziecka oraz poprzez zapisy w dzienniku zajęć. Uzyskane wyniki ewaluacji będą analizowane i wykorzystane do wprowadzenia zmian w programie. Ewaluacji będzie podlegała atrakcyjność programu dla uczniów, stosowane metody pracy oraz skuteczność programu.

Narzędzia służące ewaluacji to: rozmowy z uczniami i rodzicami, karty pracy, obserwacja.

Opracowała mgr Małgorzata Jaśkowiak

